

ÁLTALÁNOS HELYZETKÉP

A SZOVJETUNIÓ KÖNYVTÁRÜGYE AZ UNESCO STATISZTIKA TÜKRÉBEN

F 2540. RABINOVICS, M.: Meggyőző számok.
(Übeditel'nie cifrú). = 'Bibliotekar'.
(Moszkva). 1961. 9.no. 60.p.

Egy kis könyvecske fekszik előttiünk. Címe:

Alapvető tények és számok.* Kiadója az

Unesco. A könyv az ENSZ-hez tartozó több tucat államra vonatkozó adatokat tartalmaz. A száraz számoszlopok és statisztikai táblázatok mögött - az összeállítók akaratától függetlenül - kirajzolódik annak a gigantikus kulturális forradalomnak a képe, amely a Szovjetunióban és más szocialista országokban ment végbe.

Valamely ország általános kulturális színvonalának igen jellemző mutatója az ország könyvtárainak száma és a közreadott könyvek mennyisége. Az Unesco táblázatait vizsgálva, nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy azokban az országokban, amelyek csak nem rég szabadultak az imperializmus igája alól, igen kevés a könyvtár. Ugyanakkor a népi demokratikus országokban rohamosan növekszik mind a könyvtárak, mind a könyvek száma.

Az Amerikai Egyesült Államokban mindössze egy nemzeti könyvtár van, 11 411 000 kötetnyi állománnyal (Angliában három nemzeti könyvtár van, együttes állományuk 9 millió könyv.) A Szovjetunióban (az Unesco 1958. évi adatai szerint) 16 nemzeti könyvtár működik; ezeknek állománya 56 400 000 könyv. (Megjegyzendő, hogy az állományra vonatkozó adatokat a kézikönyv összeállítói 15 könyvtárra vonatkoztatva adták meg).

A Szovjetunióban tizszer több szakkönyvtár van, mint az Amerikai Egyesült Államokban (54 772 szakkönyvtár, szemben az 5000 szakkönyvtárral). Jóval előbbre van a Szovjetunió az iskolai könyvtárak tekintetében is. Az USA-ban 57 520 iskolai könyvtárat számlálnak, 126 915 000 könyvvel. A Szovjetunióban 190 266 iskolai könyvtár működik (tehát az előbbinél háromszorosan több), s ezekben 257 424 000 (vagyis az előbbinél kétszer több) könyv van.

Különösen szemléltetőek az un. általános (nyilvános) könyvtárakra, tehát az olyan könyvtári intézményekre vonatkozó adatok, mint amilyenek a Szovjetunióban a népművelési intézmények hálózatának könyvtárai. Arról nem is beszélünk, hogy milyen elvi különbség van az olvasószolgálat minőségében, a lakosságnak a könyvtárak használatára való nevelésében. Nézzük csupán az Unesco számadatait: az Amerikai Egyesült Államok "általános" könyvtárainak száma 7871, e könyvtárak állománya 200 millió könyv; a Szovjetunióban a közművelődési könyvtárak száma 137 609 (tehát majdnem husszor több, mint az USA-ban!), a könyvek száma pedig 752 604 000 - vagy-

* Basic facts and figures. Paris. 1961. UNESCO.

is három és félszeresen több, mint az Amerikai Egyesült Államok általános könyvtárainak állománya. Ezekhez a számokhoz nem kell kommentár. A számok mögött az az általános könyvszeretet és az olvasás iránti vonzódás rejlik, amely minden, a Szovjetunióba érkező külföldit meglep.

A Szovjetunió első helyen áll a világban a könyvkiadás terén is. Az Unesco adatai szerint 1959-ben a Szovjetunióban 69 072 művet adtak ki, ami a világ könyvtér-mésének 21 %-át teszi ki. Itt figyelembe kell vennünk, hogy a Szovjetunió lakosságának száma a föld lakosságának mindössze 7 %-át teszi ki. A szóbanforgó évben (1959-ben) az Amerikai Egyesült Államokban 14 876 művet adtak közre (ugyanakkor Nagybritanniában 26 690 művet).

A Szovjetunióban közreadott könyvek között igen nagy számban vannak idegen nyelvről fordított művek. Az 1959. évben 4 457 művet fordítottak le. A tőkés országok ezen a téren is jelentősen lemaradnak: az Amerikai Egyesült Államokban ez alatt az idő alatt 952 könyvet, Angliában 870 művet fordítottak. Ez kevesebb, mint az olyan kis tőkés országokban, mint pl. Svédország (ahol 1036 művet fordítottak). A szocialista országok jóval több könyvet fordítanak idegen nyelvről, mint az USA. Így pl. Csehszlovákiában 1460 művet, Romániában 1116 könyvet stb. fordítottak le. Nem rossz illusztráció ez a "vasfüggöny"-ről szóló mesékhez!

Van a kézikönyvnek egy olyan fejezete is, hogy "Az 1958-ban leggyakrabban fordított szerzők...". Az első hat név közül négy Oroszországhoz tartozik. Az első helyen Lenin neve áll. Lenin műveit 209 ízben fordították le. Ezután következik Shakespeare (127 fordítás 127 országban), továbbá Verne (104 fordítás 31 országban). Ezután újra hazánk fiai következnek: L. N. Tolsztoj (104 fordítás 25 országban), Dosztojevskij (103 fordítás 26 országban), Gorkij (93 fordítás 21 országban).

Gyakran fordítják más orosz és szovjet írók munkáit is. Így pl. Csehov műveit 57 ízben fordították le 27 országban, Turgenyev műveiről 60 fordítás készült 19 országban, Puskin munkái 16 országban 49 ízben kerültek lefordításra, A. N. Tolsztojt 31-szer ültették át 19 országban, Solohov műveiről 37 fordítás készült 12 országban.

(PS)

AFRIKA

Az Unesco Bulletin for Libraries 1961. 5. (szept.-okt.-i) számának valamennyi cikke az afrikai könyvtárakkal foglalkozik. Olvashatunk többek közt az egyetemi és szakkönyvtárakról és a felsőoktatásról, a közmívelődés és iskolai könyvtárakról, a könyvtárépítés és berendezési kérdéseiről Egyenlítő-Afrikában (illusztrált cikk) stb.

Végül egy összeállítás adatokat közöl a világnak azokról a könyvtárainról és egyéb intézményeiről, amelyekben nagyobb gyűjtemény van Afrikára vonatkozó kiadványokból. Ennek keretében közli az illető intézmény által kiadott, Afrikára vonatkozó bibliográfiák és folyóiratok

címét is. Ez az összeállítás korántsem teljes, mondja a szerkesztőség, kiegészítéseket szívesen fogadnak. (Unesco B. Libr. 15. vol. 1961. 5. no.)

BULGÁRIA

Bulgáriában 6700 állami, iskolai, intézeti, szakszervezeti és egyéb könyvtár van, amelyek állománya 500 kötetten felül van; az összes állomány 18 700 000 kötet. Az ország egy lakosára tehát kb. 2,4 könyvtári könyv esik. Ugyanakkor a szomszédos Törökországban - az Unesco adatai szerint - 100 főre mindössze 3 könyv jut.

Az 1961. évre szóló költségvetésben